

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА

ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ
ЗА ЗДРАВСТВО

Monografija

*Društvo za borbu
protiv raka u Somboru*
NEKAD I SAD

- Ministarstvo zdravlja Republike Srbije
- Pokrajinski sekretarijat za zdravstvo
- Zdravstveni centar “Dr Radivoj Simonović” Sombor
- Opštinsko Društvo za borbu protiv raka Sombor

Monografija

Društvo za borbu protiv raka u Somboru

NEKAD I SAD

*povodom 40 godina postojanja
Opštinskog Društva za borbu
protiv raka Sombor*

Autor:

Prim. dr Đerđi Šarić onkolog

Lektor:

Prof. Suzana Sekulić

Izdavač:

Zdravstveni centar “Dr Radivoj Simonović” Sombor

Saradnici na projektu:

Tamara Stojković
Dragan Trkulja

Tehnički urednik:

Branko Repac

Štampa:

Štamparija “GRAP” Apatin
Prvomajska 1
025/772 857

Brošura br. 3, mart 2009.

Tiraž:

3000 kom.

Krajem pedestih godina XX veka uočena je povećana učestalost obolelih od raka u našoj sredini. Na inicijativu **dr Đorđa Lazića (1908-1990)**, upravnika somborske bolnice, načelnika infektivnog odeljenja i osnivača Srednje medicinske škole “Dr Ružica Rip“, započinje se sa prikupljanjem epidemioloških podataka, što predstavlja osnovu prvom Registru malignih bolesti u Somboru, a ujedno i temelj onkologije u Somboru.

Najveći doprinos u operativnom delu ovog posla dao je **Franjo Križ (1929-1997)**, koji je sakupljao, beležio i sistematizovao podatke vezane za obolele od maligne bolesti.

Šezdesetih godina XX veka pokazala se potreba podrške šire društvene zajednice u borbi protiv poznatih uzročnika malignih bolesti, a 1967. **dr Kosta Popov (1915-1985)**, osnivač i prvi načelnik urološkog odeljenja u somborskoj bolnici, predlaže osnivanje Društva za borbu protiv raka.

1969. OSNOVANO JE DRUŠTVO ZA BORBU PROTIV RAKA SOMBOR - APATIN

Osnivač Društva za borbu protiv raka je bila Društveno-politička organizacija Socijalistički savez radnog naroda koja daje smernice za rad i ekonomski podržava rad Društva. Prvi predsednik je bio **Ilija Smiljanić (1912 – 2001)**, direktor Fabrike čarapa “Vukica Mitrović” u Apatinu.

Jedan od najvećih rezultata aktivnosti Društva u tom periodu je štampanje brošure “**Rak**” 1973. godine u 5000 primeraka. Brošura je bila dvojezična (srpsko-hrvatski i mađarski jezik) i imala je 80 strana. Među autorima su mnoga znamenita imena zdravstvene službe Sombora i Apatina XX veka: prim. dr Vladimir Crevar, prim. dr Veljko Tintor, prim. dr Rene Baley, prim. dr Jovan Panić, dr Čedomir Papić, dr Dušan Mešterović, dr Branko Milošev, dr Miroslav Gradinski, dr Aleksandar Stojadinović, dr Anton Viators, dr

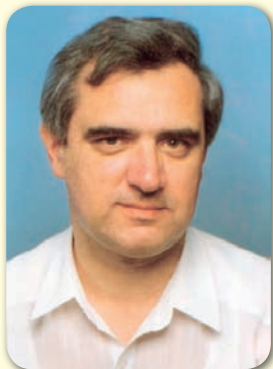

Srbislav Stojadinović. Glavni urednik i moderator je bio prim. dr Milorad Stanković, a u uređivačkom odboru su: prim. dr Kosta Popov, prim. dr Franjo Ambrošić, dr Đorđe Vukmirović, dr Branko Bakić. Izdavač je bio Zavod za zdravstvenu zaštitu u Somboru.

Sredinom sedamdesetih godina XX veka predsednik Društva bio je **prim. dr Đorđe Vukmirović**, hirurg. To je period brojnih zdravstveno-vaspitnih predavanja u školama, fabrikama, mesnim zajednicama.

U periodu od 1980. do 1984. predsednik Društva je bila **dr Magdalena Raić**, specijalista medicine rada. To je vreme dobre saradnje sa Udruženjem crvenog krsta, kada se godišnje organizuje i do 50 zdravstveno-vaspitnih predavanja.

Dr Miroslav Osmokrović, spec. urolog bio je predsednik Društva od 1984. do 1986. To je period dobre saradnje zdravstvenih institucija, udruženja građana i lokalne zajednice kroz intenzivnu zdravstve-

no-vaspitnu delatnost i posebnu posvećenost prevenciji i zdravim stilovima života, kako kod zdravstvenih radnika tako i u celom društvu. Organizovano je niz stručnih sastanaka u saradnji sa onkološkom službom na kojima su učestvovali predavači iz Jugoslavije i inostranstva. Svake godine su organizovani konkursi za najbolje literarne i likovne radove učenika na temu prevencije maligne bolesti U tom periodu sekretar Društva je bila **Elizabeta Brzović (1952-2005)**, medicinska sestra.

Akademski vajar i grafičar **Hadži Dušan Mašić (1935-2008)** je osmislio likovno rešenje za znak Društva.

Lekar, koji je svojim kreativnim idejama i profesionalnim radom obeležio ovaj period u radu Društva i zdravstvenoj instituciji, je **prim. dr Franjo Ambrošić**, cenjeni somborski hirurg, načelnik odeljenja hirurgije somborske bolnice.

1985. iz štampe izlazi druga brošura “**Rak**”, štampana u 10.000 primeraka, na srpsko-hrvatskom jeziku, na 70 strana. Autori su: prim. dr Predrag Dević, prim. dr Dušan Mešterović, prim. dr Ljubomir Cvetić, dr Miodrag Vuković, dr Tihomir Šijačić, dr Gordana Grahovac,

dr Jovanka Andrić, dr Verica Svilar, dr Mira Radulović, dr Marija Balint, dr Josip Lukačević, dr Ljiljana Smiljanić, dr Panta Lazić, dr Ljiljana Gluhović, dr Branko Vasiljević. U uređivačkom odboru su bili: dr Miroslav Osmokrović, prim. dr Franjo Ambrošić, prim. dr Đorđe Vukmirović, dr Terezija Matarić, a izdavač je bio Medicinski centar “Dr Radivoj Simonović” i Opštinsko društvo za borbu protiv raka u Somboru.

1986. predsedik Opštinskog društva za borbu protiv raka u Somboru postaje **Ana Raić**, pravnik. U tom periodu sproveden je Program “Rano otkrivanje malignih bolesti u rizičnim grupama - rak debelog creva Hemdetekt testom”, zajedno sa Onkološkim dispanzerom i SIZ-om za zdravstvenu zaštitu, kojim je obuhvaćeno 25000 stanovnika somborske opštine. 1987. je održana prva Svečana akademija u martu, mesecu borbe protiv raka, u Narodnom pozorištu u Somboru. Ona ostaje tradicija do danas i svake godine oslikava rad Društva, njegove vrednosti i nove pravce delovanja.

1987. osnovan je Klub mastektomiranih žena u Somboru, treći u Jugoslaviji (posle Zagreba i Ljubljane). **Prim. dr. Terezija Matarić** je bila moderator rada Kluba u kome su se jednom mesečno organizovala edukativna predavanja, a jednom godišnje zajednički izleti.

1997. predsedik Opštinskog društva za borbu protiv raka u Somboru postaje **prim. dr. Đerđi Šarić**, onkolog. Rad Društva se osavremenjava i prilagođava potrebama sredine; osim modernizovanih zdravstveno-vaspitnih predavanja uz primenu računara i video projektoru, u organizaciji Društva se sprovode i akcije ranog otkrivanja maligne bolesti **“Zdravka”**, osmišljavaju se projekti koji se aplikuju na domaće i međunarodne konkurse, uspostavlja se saradnja sa sličnim udruženjima u zemlji i inostranstvu. Posebna pažnja se poklanja radu udruženja pacijenata lečenih od maligne bolesti koji se ostvaruje preko sekcija Društva: **“Nada”**, **“Stoma”** i **“Nutricija”**.

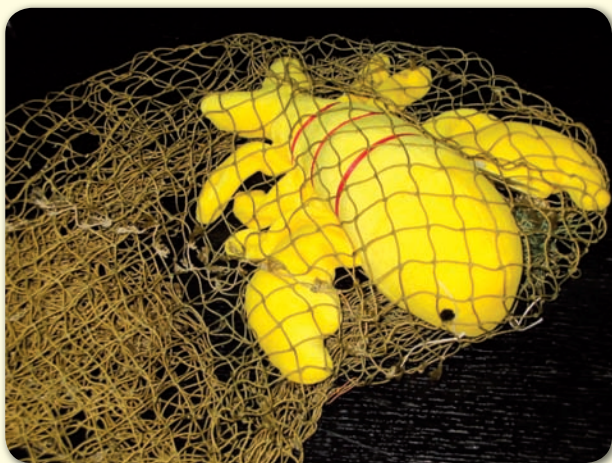

Danas je Opštinsko društvo za borbu protiv raka u Somboru: društveno-humanitarna, nevladina, neprofitabilna, volonterska organizacija zdravstvenog tipa, koja ima značajnu zdravstveno-vaspitnu ulogu promocijom prevencije kao

stila života. Godišnje se organizuje oko 200 aktivnosti u kojima učestvuje oko 6000 sugrađana, sa stalnom medijskom kampanjom u “Somborskim novinama”, RTV “Spektar”, Radio “Somboru”, “Glasu komune”, RTV “Vojvodina”...

U 2003. godini otvorena je elektronska adresa: **somborcancer@ravangrad.net** i WEB stranica: **www.sombor-cancer.org.yu**.

2004. godine, kroz kampanju “Ulaganjem u zdravlje, zdravljem se vraća“, Društvo je osavremenilo svoj rad laptop računarom i video projektorom. Opštinsko udruženje penzionera (Venac Petra Bojovića 20), ustupilo je svoje prostorije Društvu na korišćenje svake srede od 17 sati. Maskota društva postao je »**Rak u mreži**«.

Aktivnosti Društva:

Primarna prevencija maligne bolesti - sastoji se u otklanjanju faktora rizika za bolest i edukaciji populacije kroz predavanja učenicima u osnovnim i srednjim školama (za šta je zadužena sekcija Društva “Bubamara”), studentima na Pedagoškom fakultetu u Somboru, deci u predškolskim ustanovama, radnicima u preduzećima, građanima u mesnim zajednicama u gradu i na selu.

Najznačajniji projekti:

- **“Kviz znanja o zdravlju”**, 2004. u saradnji sa RTV “Spektar”.
- **“Higijena je pola zdravlja”** u saradnji sa EHO, za učenike osnovnih škola
- **“Škola zdravlja”** u saradnji sa USAID-CRDA, za odrasle sugrađane.
- Projekti u saradnji sa Novosadskim humanitarnim centrom namenjeni adolescentima, romskoj populaciji.
- **“Nedelja zdravlja u KTC-u”** je projekat gde su zdravstveno-vaspitne poruke vezane za prevenciju raka dojke štampane u akcionskom letku u 10.000 primeraka i distribuirane stanovnicima u Somboru, Apatinu, Senti, Bečeju i Subotici, uz organizovana zdravstveno-vaspitna predavanja. Pošto je Tržni centar “KTC” bio Zlatni pokrovitelj Izboru “Miss Vojvodine”, predavanje je održano i najlepšim devojkama Vojvodine 2008, da bi na taj način devojke bile podstaknute da promovišu zdrave stilove života mladih.
- U saradnji sa Fondom princeze Katarine organizovali smo prezentaciju Programa prevencije raka dojke u SAD.
- **»Karavan zdravlja«** predstavlja niz zdravstveno-vaspitnih predavanja širom Vojvodine u saradnji sa Savezom društava Vojvodine za borbu protiv raka.

- Tradicionalna **likovna kolonija** u saradnji sa brojnim likovnim umetnicima Sombora i Kulturnim centrom “Laza Kostić”, je projekat unapređenja senzibilizacije sredine prema potrebama lečenih od maligne bolesti, a isto tako i unapređenje psihosocijalne rehabilitacije lečenih uključivanjem u različite kulturne sadržaje, stvaralaštvo, izložbe, televizijsku aukciju umetničkih slika u saradnji sa RTV “Spektar”, gde se pomoć usmerava osobama obolelim od raka...
- **Svečanim akademijama u martu - mesecu borbe protiv raka i oktobru - mesecu borbe protiv raka dojke**, muzičko-scenskim recitalima skreće se pažnja javnosti na raznolike zdravstveno-vaspitne poruke.

Svečana akademija 2004

Svečana akademija 2005

Svečana akademija 2006

Svečana akademija 2007

Svečana akademija 2008

Uvek dobro posećene manifestacije, mart 2004

Sekundarna prevencija maligne bolesti / rana dijagnoza maligne bolesti:

Akcija **“Zdravka”**, preteča Nacionalnog programa prevencije raka dojke i raka grlića materice u opštini Sombor i Apatin, je trajan projekat Društva od 2002. godine. Cilj ovog projekta je aktivan pristup ciljnoj grupi, tražiti bolesnu osobu među zdravima, na terenu, a ne čekati da se ona sama javi jer tada već traži pomoć. Ovaj projekat je uključen u program **“DECENA”** Instituta za onkologiju Vojvodine koji se bavi ispitivanjem učestalosti HP virusa u ženskoj populaciji starosti od 30 do 45 godina.

*Ekipa projekta **“Zdravka”**: prim dr Đerđi Šarić, Milica Marinković, Danica Trkulja, Dr Slobodan Panić, Prim dr Liljana Sokolova Đokić, Estera Bošnjak, mr dr Adela Mašić*

Akcija **“Zdravka”** je proglašena jednim od najboljih projekata na temu unapređenja primarne zdravstvene zaštite na Balkanu u Beogradu, oktobra 2008. Saznanja do kojih se došlo ovom akcijom su da čak 80% žena, koje žive na selu, nikada nisu pregledale dojke kod lekara, dok Papa test nije nikad uradilo čak 70% žena. Žene se isključivo javljaju lekaru ginekologu radi porođaja ili abortusa, a nisu upućene gde da se jave ako imaju problem sa dojkama.

Tercijerna prevencija maligne oblasti / stručno, savremeno lečenje i prevencija komplikacija:

Društvo dobro saraduje sa zdravstvenim institucijama u Somboru i Apatinu, sa Institutom za onkologiju Vojvodine, Institutom za onkologiju i radiologiju Srbije, Savezom društava Vojvodine za borbu protiv raka, Društvom za borbu protiv raka Srbije.

Друштво Србије
за борбу против рака

INSTITUT za **Onkologiju**
Sremska Kamenica

INSTITUT ZA ONKOLOGIJU
I RADIOLOGIJU SRBIJE

NATIONAL CANCER RESEARCH CENTER

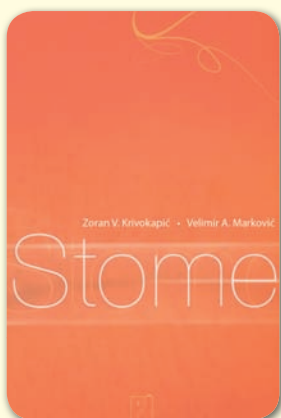
Društvo je unapređivalo svoj rad, paralelno sa razvojem onkološke službe, od Onkološkog savetovališta sedamdestih godina XX veka, potom Onkološkog dispanzera, pa sve do danas u okviru rada Specijalističke onkološke ambulante sa Dnevnom bolnicom kao delom Opšte bolnice u Somboru, koja je Regionalna onkološka služba za Zapadnobački okrug. Primer dobre saradnje sa institucijom je i formiranje **Ambulante za bol** u okviru Onkološkog dispanzera aprila 2005.

U saradnji sa Zdravstvenim centrom »Dr Radivoj Simonović« u Somboru organizovano je niz stručnih edukacija namenjenih lekarima i medicinskim tehničarima iz oblasti onkologije.

Društvo je među prvima u našoj sredini negovalo interaktivno učešće svih subjekata u lečenju maligne bolesti na jednom mestu; stručni sastanci, koji se organizuju, namenjeni su lekarima, medicinskim tehničarima i pacijentima, pruža se svima prilika za aktivni kontakt, brže prepoznavanje problema i bolje rešenje.

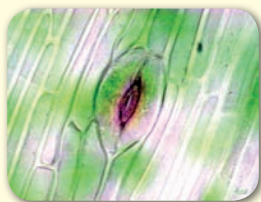
Lekari iz Sombora su autori više brošura za onkološke pacijente i koautori priručnika namenjenih onima koji ih leče.

Kvaternarna prevencija maligne bolesti / psihosocijalna i fizička rehabilitacija osoba lečenih zbog maligne bolesti obuhvata aktivnosti kroz:

Klub “Nada” okuplja žene operisane zbog bolesti dojke; formiran je 1987. godine.

Klub **“Stoma”** okuplja osobe sa stoma poma-galom; osnovan je 2002. godine.

Klub **“Nutricija”** okuplja ljubitelje zdrave ishrane, postoji od 2003. godine.

Kroz ove klubove osobe lečene od maligne bolesti se osnažuju da ostvaruju svoja prava i potrebe, obučavaju se da žive bolje i zdravije, i na isto senzibilišu okolinu kroz različita dešavanja kao što su: likovne kolonije i izložbe, muzičke manifestacije i književne večeri.

Ovi klubovi su uspostavili međunarodnu saradnju sa sličnim udruženjima u zemlji i inostranstvu. Sa Humanitarnim fondom Katarine Rebrače ostvarena je Izložba fotografija “Njen prijatelj“ oktobra 2007.

Opštinsko društvo za borbu protiv raka ima kontakt radio-emisiju na Radio “Somboru” pod nazivom **“Znanjem do zdravlja”** svake prve srede u mesecu od 12 do 13 sati, koju uređuju i vode članovi Društva.

Rad Društva pomaže niz socijalno odgovornih kompanija i institucija: pozorište, lokalna zajednica, zdravstvene institucije, privredni subjekti, farmaceutske kuće...

Značajna priznanja za Društvo su: Oktobarska nagrada grada Apatina (24. X 2006.) za postignute rezultate u oblasti zdravstvene zaštite stanovništva i Zlatna plaketa za doprinos u razvoju onkologije dodeljena Društvu povodom 80 godina onkologije u Srbiji (10. XII 2007.)

Sve ovo je sa ciljem da
„ŽIVIMO ZAJEDNO, NE JEDNI PORED DRUGIH“

Evropski kodeks u borbi protiv raka

Prevenција - stil života

- Ne pušite. Pušači prestanite što pre da pušite i ne pušite pred drugima.

- Budite umereni u konzumiranju alkoholnih pića.

- Jedite dnevno više povrća i svežeg voća.

- Čuvajte se suvišnih kilograma, ograničite unos masne hrane i povećajte fizičku aktivnost.

- Izbegavajte preterano sunčanje, naročito u detinjstvu.

- Primenite stroge propise zaštite pri izlaganju kancerogenim materijama.

- Ukoliko imate mladež koji menja oblik, veličinu i boju ili krvari, obavezno posetite lekara.

- Ako imate uporan kašalj, promuklost, poremećaj u radu creva i mokraćnih kanala uz gubitak na telesnoj težini, obavezno posetite lekara.

- Žene treba redovno da idu na ginekološki pregled, a po potrebi da se načini bris grlića materice.

- Žene treba redovno da pregledaju svoje dojke i jednom godišnje posete lekara.

- Da mislimo i osećamo pozitivno.
- Da se radujemo i smeujemo, da druge obradujemo.

